

omnibus celo, prout habet scđi Paralipo 2
xxvi. Edocetur ibidē plenissime ipse spiri-
tus de vinee sue cultura, quod id inferendūz,
quid verescendū est, et quid mercedis
recipiendū. ¶ Introducit interim in cel-
lam charitatis vinariā z vino deuotionis
potatur quo inebriatus iam se nō capit in
se. Viuit namq; vbi totus amor suus est.
Vbi autē amor/ ibi z cor, vbi vero cor/ ibi
vitam esse necesse est. Quod ille tertiu in celū
raptus inuenit. Nostra inquit cōuersatō
in celis est. Hoc de viris sapientie deditis
maxime dictū crediderim. ¶ Interea apđ
ipm spiritū omnis mortaliū subit obliuio
nō terrenoz cura surrepit. Et si verbis ri-
gidi illius Ipolitici apud tragediū Sene-
cam vtmur/ nō illū amare mentis inflam-
mat furoz, non aura populi z vulgus infu-
dum bonis, nō pestilens inuidia in mate-
ria nō fragilis fauor, non ille regno seruit,
aut regno imminens vanos honores se-
quitur, aut fluxas opes, spei metusq; liber
non scelera populosas inter vrbes sita no-
uit, nec omnis psciū strepitus pauet aut
verba fingit mille aut querit tegidur. co-
lumnis, sed rure vacuo potēz z aperto ethe-
re modo cul' errat. Ethera ac uicem petit z
teste celo viuit. ¶ Quā dispar z qđ dissilis
hec vita est illi cui' idē Seneca memi-
nit tragedia patet Act. ij. Ille inquit sup-
bos aditus regum/ durasq; fores expers
somnia colit, ac nullo sine beatas cōponit
opes gazis inbians z cor' gesto pauper in
auro. Illū populi fauor attonitū, fluctuq;
magis mobile vulgus aura tumidum vol-
uit inani h' clamosi rabiosa fori iurgia vē-
dens improbo iras z verba locat. Hec ille.
¶ Non poterāt duplicis vite, terrene z spi-
ritualis/ aduersi mores describi proprius
sed nec fidelius dici. ¶ Id vero totum ad
illud redit/ qđ de secundariū vineariū cultori-
bus/ nuper expōsum est, quozū ibi sunt mū-
dani ac bestiales viri, quos in vineā suam
mittit terrena ac diabolica sapientia. Pri-
mi autē sunt spūales homines, quos vera
sapientia que christus est/ elegit p gratiaz
et misit illos in vineā suā, que fuerunt ver-
ba a principio proposita. Vbi correspon-
denter ad dicta cernere licet qđ ipa sapien-
tia/ artis doctos conspiciat, auctoritatem
sūministrat, qz misit illos. Hec inertes nō
receptat, laboratores puros optat illos
oparios. Sibi soli nō laborat sed singu-

los curat in vineā suā. De primo misit il-
los pdicare regnū dei Math. x. Ad missio-
nem auctoritas refert, ad pdicationē vero
scientia, z idez habet Math. iij. z Luce. i.
De scđo Eccl. ix. Quicqđ potest man' tua
incessanter opare cōtra ignauā, Et Eccl.
xxiij, inquit ipa sapientia, Qui operatur
in me, nō peccabunt Ecce puritatē. Ideo
Hieronym' Ama scientiā scripturarum z
carnis vitia nō amabis. Pro tertio Eccl.
xxxiij, ait ihs filius syrach, Quas qui vin-
demiat repleui torcular, quoniam nō mihi
soli laboraui sed omnibus exquirētib; disci-
plinā. Pro trib; simul in typo fortis mu-
lier habet puer, vlti, De fructu manuū sua-
rū plantauit vineā. In plantatione notat
ars z doctrina, In fructu manuū/ operatō
beata, In vinea vbertas opulenta, Ut ei
tribuat illud Lan. vij, Uberta tua sicut bo-
trus vinee z guttur vini optimū. ¶ In h
orationis hui' tercie finē statuo, Hūc autē
libet ihsdem verbis quib; rhetorica; suam
Aresto, finit/ collationem terminare. Itaq;
dixi, audistis, tenetis, iudicate, Dixi sed ru-
diter, Audistis benigniter, Tenete fidelit
Et iudicate salubriter, vt certā vestram vo-
cationē faciatis, i. pe. i. z sitis iugiter sicut
vitis abūdans in laterib; domus domini,
vt deniq; vobis ppinet vinū eterne iocun-
ditatis, ille qui vitis vera ē dñs noster ihs
xps qđ est bñdictus in secula seculoz Amē

Sequitur sermo

de conceptione beate virginis qui ascribi-
tur eidē cācellario, sed suus eē nō apparet.

Tota pulchra es amica mea, et
macula nō est in te Lan. iij.
Vgri mei venerādi et p̄es
dilectissimi/ vt grā almi spūs
sācti i nos velit redūdare ma-
riā plenā grā, sic habeo iuocare, aue virgo
fons grē, tota grōsa, tota pulchra facie, vgo
q; formosa, sola sine scabie mactaq; rosa.
¶ Tota pulchra es zc, Vgri mei reuerēdi
dū qro mētalit hui' vbi glosā repio beatā
virginē apđ desu hoiez creatā formosā, Hā
in supmo cardie, quōdā sub imāgie fuit fe-
stū celebratū, Cū multo solennio, gto stu-
bernio, qđ laudat cer' yati, Scādūt ex h
neblā, vgies sine mactā, fuit festū disputa-
tum, Conclufum est z terminatū, qđ ami-
ca regi data, tota pulchra est creata, nunq;
quozq; maculata, sic fuit sententiatum.

Sermo factus in die

Ecce magistri mei q̄ festiuitas solēnis q̄ grata q̄ pennis. tota pulcra. Quedā lis sup dilecta. sup re nunq̄ neglecta qz amica mea. Respōsio q̄ gaudiosa z sentētia q̄ famosa. macula nō est in te. **J**uxta h̄ tria nostra cōsideratio. tractatu triplici est par tita. Primus tractatus dicit festiuitatem tam solēnem. tam grata tam pennē. Juxta primū tota pulcra. Secundus tractat̄ docet de lire sup dilecta. sup re nunq̄ neglecta iuxta scdm amica mea. Tertius tractatus dicit respōsionē gaudiosam ad sententiā tam famosam. macula nō est in te.

Quantū ad primū tractatu; nostre considerationis que notat festiuitatem solēnez zc. Est magistri mei deuote speculandū/ fuisse festū solenne de quo p̄pheta zach. vltimo loquit in bec verba Percutiet domin⁹ omnes gentes q̄ nō ascendūt ad celebrandū festū tabernaculo rum. In quo festo. Primo tabernaculum stellare dat mundo solennium. Scdo. tabernaculū solare dat mūdo solaciū. Tertio. tabernaculū regale dat mūdo spectaculum. Quarto. tabernaculum diuinale dat mundo scrutiniū. **P**rimo namq; marie caro in hoc festo fuit vt stella formata. Ecce primū tabernaculū. Scdo in hoc festo marie anima vt sol creata Ecce scdo tabernaculū. Tertio in hoc festo fuit maria tota sup naturā dotata Ecce tertium tabernaculum. Quarto in hoc festo fuit maria tota ex gratijs vallata Ecce quartū tabernaculum. **I**n hoc nempe festo in supremo cardine sub imagine celebrato. visus ē oli rex ille de quo Hieremie. iij. Quis non timebit te o rex gentiū. tuū est enī decus inter cunctos sapientes gentiū z in vniuersis regnis eoz. nullus est similis tibi. Hic rex altissimus visus est olim formare sibi tabernaculū scz marie carnem/ in mūdicia stellari. Numeri. xxiij. Visus est sibi formare tabernaculū. s. marie carnem. sine lāguore locali. puer. vlti. Visus est sibi formare tabernaculū scz marie carnem sine lege carnali Aug. in sermone. **A**d hāc nēpe visionē considero hui⁹ vie tres sapientes in spiritu eleuatos. **E**cce primus de lege nature Balaam filius beoz in quādā visionē eleuatus vidit mulierē fm carnem formari in mundicia stellari. Dicitur in q̄t stella ex Jacob et confurget virga de israhel. s. maria fm carnē. parat Numeri. xxiij

cū ibi notatis. **P**ost bec de lege scripta sapientissim⁹ salomon in quādā visionem imaginariā eleuatus. vidit pcul mulierez forte. Mariā scz fm carnē formari. sed fortitudo z decor indumentū eius. s. carnis sine lāguore nature puer. vlt. Post bec de lege gratie beatus Aug. in quoddam lumē viuificū elauatus/ vidit matrē dei formari fm carnem. prupit in bec verba Quis potuit in hmōi anima vel carne locus esse vicioz. quādo ad celi vicem cōtinentis oia. dñi templū est effecta. Hec ē reuera illa domus dei de qua p salomonē dicit. Sapientia edificauit sibi domū. excidit columnas septē. Hāq; virginalis hui⁹ domus columnis fulcita est. qz venerāda bec mater dñi. septē spūssancti donis dotata fuit. quā talē vtiq; eterna sapientia edificauit vt digna oino esset ex q̄ ipse carnē assumeret i inestimabile p̄ciū salutis hūane. Quid dignū hac virgine. qd sancti in hūani generis serie potuerit exoriri. Hec Aug. in sermone. Igit̄ nunq; fuit in carne marie loc⁹ vel radi⁹ vicioz vt vult Aug. Quare videt aliq̄ bu⁹ q̄ nūq; in ei⁹ carne fuit lāguor nature vel lex mēbroz. vel fomes peccati. vel dñi um politiciū volūtatis ad sensuz. sed dñiuz despoticiū. sicut i statu prime innocētie. caroz mūdissima a p̄cipio sui. z tabernaculū altissimi dei filio p̄paratū. Et hoc ē primū tabernaculoz qd hodierna festiuitas solēnisat. Et sic p̄z qliter tabernaculū stellare dat mūdo solēniū. **S**cdo dico qz tabernaculū solare/ dat mūdo solaciū. Nam scdo ordine tēpoz. p̄fat⁹ rex sub illa visione imaginaria visus est sibi formare aliud tabernaculū. ad modū inebriantis p̄ubernij per amorē scz animam marie. a sui p̄ncipio vt radijs solaribz mūdissimis fulgentem. quā vidēs augmētata natura in lumine glorie. festo gaudioso in creationis p̄cipio eā cōsidero decātare. Pulcritudo ei⁹ est vt spēs celi in visione glorie Eccl̄. xliij. Aspect⁹ ei⁹ vt sol i exitu. vas plenū grē Ibi dē. Hec vas castroz lux. i excelsis ordiata acie Ibi dē. Uide arcū celi. benedic factorē potentē curie Ibi dē. Landorē hui⁹ admirabilē ocul⁹ tūmes in glacie Ibi dē. **A**d q̄s cant⁹ nōnullos viatores qdā luce imaginaria cōsidero i spū eleuatos. **A**d hāc forme visionē eleuat⁹ sub lege nature sanct⁹ vir Job cū vidit solem fulgere quo ad animā marie. z lunā incedentē clare. q

ad eius carnem. et letatū est cor eius in abscondito. patet Job. xxi. cū suis notatis. Nam ille vsq; ad fidem mediatoris christi ponit eleuatus. patet supra. xix. Ad hanc visionē de lege scripta ponit nōnulli alii⁹ eleuatū. s. intellectualiter sanctā regem dauid. cū vidit sponsū in sole ponere tabernaculū suū. et cum sole anime. carnem viuere Marie. ps. xliij. cū ibi notatis. Ad hanc visionē de lege gracie beatus Ambro. ē assumpus. qui videns marie animam a sui principio pseruatione redemptā ait. Nec mirū si domin⁹ redempturus mundū. operationē suam inchoauit a maria vt p quā salus omniū parabat. eidē primo fructus salutis hauriret ex pignore. Quid enī nobilius dei matre. Quid splendidius ea quā splendor elegit. Ut de ceteris eius virtutibus taceā. virgo erat non solū corpore sed et mente. Hec Ambro. sup. Luc. Et in li. de sancta virginitate. Sicut patet ex visione sancti Ambro. nō fuit a casu eleuata sed pseruata. alias nō virgo mente si peccato corrupta. Et sic patet qualiter tabernaculum solare dat mundo solaciū. **T**ertio dicit q; tabernaculus regale dat mundo spectaculū. Nam in tertio ordine nature. sub illa visione imaginaria. pfatus rex visus est formare sibi aliud tabernaculū ad modū regalis triclinij pro lectulo salomonis. scilicet mariam sub natura dotatam. cum vnitus est sol stelle. scilicet anima virginis sue carni. In cuius vnione quas natura angelica protulit laudes/ et terrenis sumitur argumentū. Cum Quidius Naso existens in insula ponti ad visionē huius tabernaculi aliquo modo eleuatur. de hac virgine in libro tertio de vetula prorupit in hec verba. Vanda quidem magni animi. magniq; decoris. Pluris honestatis. Et ecce Albumazar sub enigmate. et in illis nebulis existens/ ad visionem huius tabernaculi aliquo modo est assumptus ipso teste lib. vi. maioris introductorij. Et iterū existente sibi illa. virgilius maro in europa ad visionē huius tertij tabernaculi est eleuatus ipso teste in Bucolica Egloga quarta. Ultima cum ei iam venit carnis etas. Jam redit et virgo et. Qualiter hieronymus in rhoma existens altiori lumine eleuatus hoc tabernaculū virgineū contemplans dicebat. Quid nobis tantilli. quid actione pusilli. quid in eius laudibus refera-

mus. cū etsi omnium nostrū mēbra verteretur in linguas eā laudare sufficeret nullus Altior enim celo est de qua loqui nitimur Abyssus profundior. cui laudes dicere conamur. Si celum inquit te vocem altior es. Si matrem gentium precellis. Si formam dei te appellem digna existis. Si dominā angelorum digna esse probaris. Quid ergo digne de te dicam? Hec Hieronym⁹ in sermone. Sic patet qualiter tabernaculum regale dat mundo spectaculū. **Q**uarto dicit q; tabernaculū diuinale. dat mundo scrutinium. Nam quarto/ ordine nature/ prefatus rex visus est sibi formare aliud tabernaculum ad modum sacrarij spiritualis. Non quidem aliud quo ad rationē essentialē. sed aliud quo ad rationē morālē. s. totā mariā in principio sui aliter se habentem sub magnitudine gratiū q; prius ordine cause sub altitudine nature In cui⁹ gressu pgressu ipse rex eam taliter commendabat. Ecce tu pulchra es amica mea. ecce tu pulchra. Lant. i. Sicut lilium inter spinas. In fra. c. sequenti. Oculi tui sicut colubaz. eodem cap. Sicut vitra coccinea labia tua et eloquium tuū dulce. infra eodē. c. Nasus tu⁹ sicut turris lybani q; respicit damascū. infra ca. vij. Collū tuū sicut turris eburnea. ibidem. Quā pulchri sunt gressus tui in calciamētis. filia principis in calciamētis scz carnis. supra eodē cum ibi notatis. Statura tua assimilata ē palme et ybera tua borris ibidē. Tota pulchra es et. vbi thema. Sic eam ei⁹ cantor ille rex altissim⁹ commendabat. **Q**uas laudes audiens in spū ille sapientissim⁹ salomon vidēs q; sub lumine illud quartū tabernaculū. hanc virgineū gloriosam/ querebat de ea. Que est ista que pgerditur quasi auroza surgens. quo ad totā in naturalibus. Pulchra vt luna q; ad carnes Electa vt sol quo ad aiām. terribilis vt castroz acies ordinata q; ad totā in gratuitis Lan. vi. **E**t cū nullus sibi ruderet iter atq; iterū querebat. Que est ista. vt supra Lan. iij. Et infra. eadē naturā angelicā ad questionē pfatas psero respōdisse. hec est stella maris vte via. porta salutis. Regula iusticie. limes pietatis origo. Virtutis venie mī. talam⁹ q; pudoris. Ori⁹ pclusus. fons psignat⁹ oliua. Fructificās. cedi⁹ redolēs. paradisus amen⁹. Virgula pignitū. vinaria cella liqre. Predita diuio nectar celeste ppinās. Flescia spineti florens rosa.

Octauo. In maria fuit fames et sitis et multum te alie pene tractate, sed isti sunt effectus peccati originalis. In ea fuit causa. **Tertio** surgit tertia vetula. scilicet spes sophistica dicens se velle hoc subtiliter deducere. Solus christus fuit sine peccato originali conceptus, et nihil quod non est christus fuit sine peccato, sed maria est aliquid quod non est christus, ergo etc. Excluditur patet per sanctum Augustinum. li. de bapt. paruulorum. Et libro contra Julianum hereticum. Et supra ps. xciiij. Et per Ambrusium super Lucam. Et per Hieronymum super illud psalmi de manu canis unice mea. Et per Bernardum. li. moralium. Et per Damascum. iij. sententiarum. Et per Anselmum. Turdeus homo. Et per Bernardum in epistola ad canonicos lugdunenses. **Quarto** surgit quarta vetula. scilicet superficialis canonum dicens hoc esse exemplum suum de se. dist. iij. Firmissime. z. iij. di. ca. pronuntiandum. in glo. igitur. **Quinto** surgit quinta vetula. scilicet Apparentia legis clamans. **Lex dicit** Si filius familias extranee persone sit in adoptione datus. et hoc iura potestatis naturalis minime dissoluitur. In istis de adoptionibus. scilicet hodie non obstant. in Maria adoptione gratiosa. adhuc fuit obligata culpe iure naturali fraterno. **Sexto** surgit sexta vetula. scilicet falsa mathesis dicens in prima facie signi virginis ascendit hec puella. et in ipsius manibus sunt spice suspense. et vestimenta vetusta. teste Albumasar. vi. li. maioris introductorij. Et de hoc Haleso. iij. de vetula. scilicet talia vestimenta significant veterem hominem cum actibus suis. ergo ipsa induit veterem hominem. **Septimo** surgit septima vetula dicens hoc esse notum per omnia metra que notat Petrus cretensis super Cantica dicens. Non aliquem potuit sine culpa gignere mundus. Solus huius christus fuit inter milia mundus. **Octauo** et ultimo surgit octava vetula. scilicet heretica suspicio vel fama alios nominatur presumptio temeraria. dicens Justissime rex dicere quod Maria non contraxit peccatum originale. hereticum est censendum. et ex ipse contra fide. et persequens omnes sic tenentes sunt infideles. Primo sic dicere est contra determinationem ecclesie que approbat omnia dicta scriptorum patrum in. c. Sancta romana. di. xv. in decretis. Sed multi sancti dicunt eam in peccato originali esse conceptam ut Anselmus. Bernardus. et ceteri igitur. Secundo quod est exemplum contra sacra scripturam. igitur heretica. Losequentia patrum per Hieronymum. xciiij. q. iij. c. hereses. in decretis. Annonotum est ex dictis. Tertio quod Augustinus in li. de

fide ad petrum post capulum. Firmissime. sic dicit petro. Si quem contra hoc principem cognoveris tanquam pestem fuge et hereticum abijce ergo etc. Quarto quod hoc festum sine falsitate fidei dogmatizari non potest. ergo hereticum contra patrum. et antecedens arguit quod hodierna festivitas non est de conceptioe seminum. quod ibi libido affuit. nec de conceptu carnis quod nec fuit hodie. neque de creatioe anime. quod non fuit hodie nec in totum eadem ratione ergo iustissime rex festum non debet celebrari. Et sic patet quomodo in hac lite causa palat. **Tertio** dico quod in hac lite re notat. Nam post haec omnia dicta vetularum locutus est rex dicens. Hec causa vestra vestri deo regina est de qua festum facimus. Ait prima vetula. Heu quomodo domine mi rex. veritas non est regina. Et rex. Quis est ergo rex? quomodo agit? Ait prima vetula. Sunt quedam puellae viatrices modicum sapientes. Et rex. Audiatur. Et ecce scandit ad hoc festum tabernaculum octo virgines viatrices verecunde et timide que in conspectu omnium celestium admirabiles videbantur. Prima Vera theologia in vultu gaudiosa. Secunda Ratio probabilis in gestu amorosa. Tertia Patens auctoritas in grata velut rosa. Quarta lex canonica in habitu formosa. Quinta lex civilis tota imperiosa. Sexta vera mathesis apud multos preciosa. Septima dulcis poesis super fauam dulcorosa. Octava fides pia firma et radiosa. Iste octo virgines in illa visione imaginaria fecerunt partem in causa regine virginum quam iam gratissime cognoverunt. Et sic patet quod et qualis in hac lite re notat. **Quarto** dico quod in hac lite causa disputat. Nam per haec omnia prima homo scilicet vera theologia cum honestate indicibili. in regis presentia loquitur in haec verba Tu autem domine sabaoth qui indicas iuste et probas renes et corda. videam ultionem tuam ab eis Hieremias. xli. Tibi enim revelavi cam meam. Infra eodem ca. Ecce assistit regina a dextris tuis in vestitu deaurato ps. clviij. Que nunquam fuit in originali concepta. Argui. i. ps. xcij. cum ibi notat. Domum tuam domine decet sanctitudo in longitudine dierum. Nam hec regina est domus tua quam tu edificasti super columnas septem spiritus septiformis patrum Sapientia. ix. cum ibi notatis per Augustinum. Que ab initio et ante secula creata est. et per omnes in statu initiali primorum parentum. patrum Ecclesie. xciiij. cum ibi notat. Item necdum erat abyssus. i. peccata. et ipsa iam concepta erat notat. per Hieronymum. iij. Item hec est illa stella quam vidit balaam Numeri. xxiiij. Et si stella ergo a pegrinis

Q

R

AD 2

Sermo factus in die

impulsionibus aliena et abstracta. ergo a peccato originali preseruata. Item hec est illa arca de lignis serbim impuribilibus. p. 3. Exo. xxvi. cum ibi notatis. ergo ligna huius arce virginis fuerunt ab omni putredine preseruata. Item hec est mulier illa fortis quam vidit salomon cuius lucerna non fuit exincta in nocte peccati. p. 3. puer. ultimo cum ibi notatis. Item nunquam tumuit domus tua illa a frigiditate frigoris peccati in ea. Item hec est illa porta quam vidit Ezechiel quam nunquam fuit aperta. p. 3. Ezech. xliij. ergo per eam nunquam intrauit peccatum. Item hec est illa regina de qua Hester xv. Non propter te. sed propter omnes lex hec posita est. Item Nonne a principio sui pulchra est amica tua et macula non est in te ut in thymate. Unum Iustissime rex p. 3. q. maria fuit sine peccato originali concepta et persequens hoc festum merito est celebrandum. **S**ecundo surgit secunda virgo. scilicet ratio probabilis. dicens se velle hoc deducere per probabiles rationes. Primo quilibet in peccato originali constitutus. est prout dignus pena eterna. sed misericordia dei nunquam fuit digna pena eterna. g. 2c. Maior p. 3. xxx. dif. scodi. Minor patet quod non erat decens matrem dei esse in pena eterna. et contra heretice talis effectus. ergo nec rationem causalem vel dignitatem ipsius. Secundo prima mulier fuit creata libera et non serua. scilicet dignior et nobilior fuit secunda mulier quam prima. ergo ipsa creata fuit libera et non serua. Maior p. 3. xx. dif. scodi. Minor probat quod in ea incepit tempus plenitudinis gratie. p. 3. Luc. i. Tertio quolibet peccatum originale dicitur lamentationis et vere. scilicet maria nunquam habuit rationem lamentationis et vere. ergo nec peccatum originale. Maior p. 3. xxx. dif. scodi. Minor arguitur et aue angelico. quod coiter exponit sine vere Luc. i. Quarto maria habuit plenitudinem gratie. sed quidam magna gratia est preseruatio ab originali. ergo hec fuit in maria. Maior p. 3. Lu. i. Minor nota est. Quinto quolibet peccatum dicitur rationem corruptionis et tactus. sed maria nunquam fuit corrupta sed intacta. ergo nunquam habuit peccatum. Maior p. 3. xxx. dif. scodi. et minor est nota. nam oppositum est error heluidij. Sexto maria per filium suum perfectissime fuit redempta. sed perfectius est redimere a casu preseruando. quam per casum eleuando. ergo maria. fuit a casu preseruata ait Bern. sup. Can. et h. de. v. dif. scodi. Septimo maria fuit excepta a maledictione Eve. cui dictum est In dolo

re paries filios. ergo etiam excepta a maledictione ad eam cui dictum est Puluis es et in puluerem reuerteris. Ex quo probat sanctus Augustinus. quod non decuit maria incinerari secundum carnem. ergo exempta fuit a maledictione utriusque quod minus decuit secundum mentem deformari et maculari. Octavo quod caro christi caro virginis vere ibi assumit Augustinus in sermone assumptionis. sed caro christi non fuit obnoxia peccato ut in se formaliter ergo nec caro virginis fuit obnoxia peccato ut in se vel in sui perfectitate. Nonne peccatum quodlibet dicitur de honestate et vituperium spirituale. sed maria nunquam habuit de honestate et vituperium spirituale ergo nec peccatum originale. Maior patet de se. Minor arguitur quod tunc rex filius eius impleuit circumcisionem et soluit legem decalogi de honorando parentes. Decimo quia rex eius filius antequam haberet rationem filiationis. eam honorauit ab infamia preseruando. Patet per Ambrosium. sup. Luc. ergo a fortiori preseruauit eam a culpa preseruando. Igitur iustissime rex patet quod maria non habuit originale. et persequens hoc festum merito est celebrandum. **T**ertio surgit tertia virgo scilicet patens auctoritas dicens ad hoc esse auctoritates potentes sanctorum. Nam Augustinus contra quingentes hereses ca. iij. de persona regis sic ait Si maria potuit in quinari cum ipsam faceret. potui ego in quinari cum ex ea nascerer. sed secundum non est possibile. ergo nec primus. Secundo Idem. iij. dif. tertij. Excepta maria virgine de qua propter honorem domini cum de peccato agitur nolo facere questionem. Tertio hieronymus in sermone assumptionis sic ait. Quicquid humanis potest dici verbis minus est a laude virginis. ergo tribuenda sunt virgini omnia privilegia exceptiua culpe vel peccati. Quarto Gregorius. in prosa. Felix namque es sacra virgo maria etc. Et in illa. Sancta et immaculata virginitas. ergo omnia attributa sunt sibi omnia privilegia exceptiua culpe. Quinto Anselmus de conceptu virginis sic ait. Decens erat ut ea puritate quam maior sub deo nequit intelligi niteret. Sexto beatus ambrosius in libro de virginitate beate marie dicit eam expresse ab omni peccato originali et actuali immunem fuisse. unde fuit per eam casula de thesauro regis intimata. Tunc rex ait sufficit. **S**urgit quarto quarta virgo. scilicet Lex canonica dicens se habere ad hoc decreta. Primo

quia ratione peccati quod mulier induxit non concedit pro alio postulare. xv. q. iij. in decretis. Sed marie hoc dedit ex officio medicatrici. ergo abstrahit ab illa ratione peccati. Secundo qui lege priuata. ff. ducitur / nulla existit ratio ut lege publica restringatur in ea. due sunt. xij. q. ij. Sed Maria a principio sui lege priuata ducta est / ergo. Tertio si aliqui recipiant in proprios et speciales subiectos / censentur exempti. in. c. Si papa. de priuile. li. vi. Sed maria fuit sic recepta in priuata et speciale matrem filii dei a principio sui. ergo. Quarto cum sint iura obscura partium. reo fauendum est potius actori. extra de regulis iuris in vi. Sed hec iura partium sunt obscura. ergo marie fauendum est. Quinto surgit quinta virgo scilicet lex civilis dicens se ad hoc habere legem. Quia princeps augustus est legibus solutus. priuilegiata augusta p. ff. l. ij. se. c. de le. princeps. Sed summus augustus fuit solutus a lege cupiscencie. ergo priuilegiata augusta. Item in obscura voluntate manumittentis. fauendum est libertati. de regulis iuris. ff. ergo a fortiori in obscura ratione ingenuitatis fauendum est libertati. Sed hec est obscura ratio ingenuitatis marie in principio sui. ergo. Et rex ait sufficit. Tunc surgit sexta virgo scilicet vera matris dicens. Hec puella a principio sui in prima facie signi virginis apparuit munda. et magni animi magnique decoris. teste Albumazar lib. vi. maioris introductorij. ergo in sui principio non erat immunda et deformis. Item a sui principio lucebat pluris honestatis teste Rasone. iij. de vetula. ergo erat sine inhonestate et vituperio culpe. Item in conceptione huius puelle prima facies signi virginis erat de signo virginis. nullus astrologus negat ergo puella hec que erat signata erat ut tunc incorrupta et intacta secundum virtutes hominum. Item ad hoc facit machomerus in aleborano azoara et dicens. Nullus est de filiis adam quem non tetigerit sathan propter mariam et filium eius. Et rex ait sufficit. Tunc surgit septima virgo. scilicet vera poesis. ad hoc se habere dicens poetrias innumeras. Nam Sedulius li. i. in carmine paschali loquens poetice de maria sic ait. En velut e spinis. nobilis rosa surgit acutis. Nil quod ledit habens. vel quod obscurat honores. Sic eue de stirpe sacra veniente maria. Virginitis antique facinora noua virgo piat. Ergo

maria surrexit de spinis generis humani. omni lesione semota. sicut nobilis rosa e spinis. Item ad hoc facit poetria Daronis ut supra. Item Rasonis. Item Petri comestoris ut supra. Item petri cretensis super Lucam. Uram nec macula natura reliquit in ista. Item Alanus ut supra. Ultimo surgit octaua virgo pia fides. dicens. Pro ista conclusione sunt mirabilia tua iustissime rex. ergo hec conclusio est pia fide tenenda. consequentia patet cum tamen non possis esse falsus testis. Antecedens arguit in miraculis Helsingi abbatis. Item de studente fratre regis vngarie. Item de sacerdote in pago gallico. que ecclesia sponsa tua amplectis pia fide. Tunc in illa visione clamauit Rex. Adiuuro vos ut ametis mariam et comedetis quia tota pulchra. Nec suscitetis nec dilectam puocentis quia amica mea. Nec denigretis. nec famosam diffametis quia macula non est in ea. Tota enim pulchra es amica mea et macula non est in te. sunt verba thematis preassumpti.

Sequitur tertia

tractatus nostre considerationis qui notat responsionem gaudiosam ad sententiam famosam. Ubi primo materia declaratur. secundo sententia appellatur. Nam post hec omnia illa imaginaria visione surgit prima vetula. scilicet occidens quasi rabida dicens. quid ad rationes nostras que insolubiles sunt iustissime rex. Surgit ilico honestissima virginum. scilicet vera theologia dicens. Ute rationes continent. xvij. defectus qui in scientiis comuniter repellunt. Primus est quod non distinguunt inter vniuersale simpliciter et vniuersale accommodatum. sicut discit. el. vi. di. primi. c. v. Vniuersale simpliciter distribuit simpliciter. ut omnia que voluit deus fecit. Vniuersale accommodatum distribuit secundum quid. ut deus illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. quod intelligit solum de illuminatis secundum Augustinum. infra eodem ca. Et sic tales. Omnes declinauerunt. Omnes peccauerunt. Omnis homo mendax. et dicitur vniuersale accommodatum. Secundus defectus est quia non distinguunt inter exemptum de iure. et exemptum de priuilegio et de facto ut in l. princeps. ff. de le. Nam augustus est simpliciter. augusta de priuilegio. Et sic intelligitur. Non est qui faciat

Verbo factus sancto

bonū nō est yscz ad vnū scz qui sit exempt⁹
simpliciter. et hoc patet. cū text⁹ ibi loquat⁹
de exceptione actuali. ¶ Tertius defect⁹ ē
quia nō distinguitis inter redemptionem
elevantē. et redemptionē preseruantē. Si
cut distinguit beatus Bernard⁹ sup Lan.
ser. lv. Primo mō redempta est būana na
tura. scdo mō angelica. patet infra eodē ser
mone. Et sic de maria credim⁹. patet ergo
qz nō omnis redēptio est a culpa. ¶ Quar
tus defectus est. qz non distinguitis int⁹ ra
tionem causale et rationē formale. sicut di
stinguit. cxxi. dis. scdi p Ambros. Nam ra
tio causalis nō includit simplr rationē for
male. Nota infra eadē dis. p mgrm. c. fina
li. Ubi ponit in primo conceptū puerpes
rium habere rationē causale peccati origi
nalis. et nō formaliter. Et sic pōt intelligi
qz maria habuit fomitē peccati in illo con
ceptu quo ad legē. ppagantiū. sub qua fuit
cōcepta. sed non habuit fomitē formaliter
in primo conceptu feminis vt prolis. nec
vt in scdo vt semis vt caro. nec in tertio. s.
infusionis anime. ¶ Quintus defectus ē
quia nō distinguitis inter mortē incinera
tionis. et mortē pseruationis. sicut distin
guit Augus. in sermone assump⁹. Prima
mors est pena peccati. patet Beñ. iij. pul
uis es et. sed scda mors abstrahit a pecca
to quantū abstrahit ab incineratōne. et ta
lis fuit mors marie fm Augusti. ibidem.
¶ Sextus defectus est qz nō distinguitis
inter purgationē et mūdationē/ab immū
dicia. et a priuata potētia. sicut cōmuniter
distinguit. it. dis. scdi. de purgatione ange
lica que nō fuit ab immūdicia. sed a priua
ta potentia. Et sic cōcedit maria purgata.
mūdata et sanctificata. ¶ Septim⁹ est qz
non distinguitis inter legem priuatam et
legem cōmunē sicut in. c. Due sunt leges.
xiiij. q. i. in decretis. Ideo cum dicit⁹ si ma
ria fuisset mortua ante filiū. de iure cōmū
ni iuisset ad limbū sed dubius est de facto.
Nec ē minus sibi potuit aperiri porta ce
li vt tunc. qz in via vt credit a nōnullis/ eā
vidisse in hac vita deū dare per essentiam.
¶ Octauus defectus est. quia nō distigui
tis inter legem cōcupiscentie. ppagantium
et prolis ppagate. sicut notatur p aliquos
doctores. iij. dis. tertij. Nam primo mō ca
ro xpi fuit obnoxia peccato sicut reliqz ca
ro. patet in. c. i. iij. dis. iij. Sed scdo modo/
vtraqz scz marie et xpi fuit pseruata. ¶ Flo

mus defect⁹ qz nō distinguitis inter solutō
nem decime ppter gratiā pseruantē. vel p/
pter gratiā elevantē. vt dicit per nōnullos
doctores. iij. di. tertij. c. iij. Nam maria sol
uit christo decimā ppter gratiā pseruantē
nō a casu elevantē. ¶ Decimus defectus
est. quia nō distinguitis inter penā tractā
vel inflicā ex culpa vel ex causa. sicut dicit⁹
tur. xv. di. iij. Nam scdo modo scz ex causa
multas penalitates contraxit maria s; nū
qz ex culpa sua. ¶ Undecimus defect⁹ est
quia nō distinguitis inter exceptiuā et ex
clusiuā simpliciter et accōmodatā. sicut
distinguit. xli. dis. i. Nam illa. nemo nouit
filium nisi pater/ nō est exceptiuā simplici
ter. qz non est ibi exceptiuā notionalis vel
etiā essentialis fm aliquos. sed exceptio ac
cōmoda. qua excipiunt omnes illi quibz
iure hoc non competit vel de facto. Et sic
sunt intelligende tales. Solus xps fuit li
ne originali. i. solus simpliciter et de iure
quia solus august⁹ est lege solutus in. l. pri
ceps. sed nō sol⁹ de facto. infra. e. l. ¶ Duo
decimus defectus est. qz non distinguitis
inter dictum determinatū et concionatū si
ue disputatū. sicut dicit Eccl. i. cui ibi nos
tatis. vbi Salomon quāqz loquit in perso
na fatui. siue in psona opponentis. Et sic
Anselm⁹ in scdo Cur deus homo. loquit
de maria in psona bosonis disputantis. qz
in peccato concepit eū mater sua. Sed p⁹
oppositū determinat in libello de pceptio
ne virginis. Et in epla ad suos coepisco
pos. ¶ Decimus tertius defect⁹ est qz non
distinguitis inter dictū assertū et opinatū
Sicut distinguit in. c. Noli nimis. dis. ix.
in decre. Nam aliter recipienda sunt dicta
sanctorū cū loquit dubie. aliter cū loquit
assertiue. Propter hoc Bern. qz in epla ad
canonicos Lugdunē dubie locut⁹ est. dis
cendo hoc festū nō esse celebrādū. Nā in fi
ne eple sūmittit se et suū dictū examini ec
clesie romane. et certū est ecclesiā romanā
iam facere illud festū. ¶ Decimus quartus
defect⁹ est qz nō distinguitis inter inesse et
in fuisse. sicut distinguit. ix. di. ij. c. iij. sicut
qz āgeli ceciderūt d ordinibz nō qz inessent
sed in fuisent. Sicut dicit maria mortua
ppter petm p augustinū. nō qz in fuit sed qz
in fuisset si nō pseruata fuisset. ¶ Decimus
quintus defect⁹ est qz nō distinguitis inter
ius naturale et ius gentiū. Sicut distigui
tur di. i. in decretis. Nam maria nō fuit ex

empta a iure nature vt imaginat apparen-
tia legis, sed fuit exempta a iure gentium. ex
quo captiuitates et feruilitates emanat. in
fra eodē ca. v. ¶ Decimus sextus defectus est
q̄ nō distinguitis inter habitū et sūtū. Si-
cut distinguit porretanus in libro sex pri-
cipioꝝ. Nam aliter cōsiderat maria vt ha-
bituatur in vestitu deaurato psalmo. xliiij
et sic se habuit a principio sui. Aliter vt si-
tuata habens in manibꝫ vestimenta vetu-
sta vt dicit falsa mathesis, quod nō signat
veterē hominē mariā induisse, sed euange-
licam paupertatē. ¶ Decimus septim⁹ de-
fectus est q̄ nō distinguitis inter superficies
et medullā. Vel sensum in quo fit et sensus
quem facit. Ut distinguit in ca. martino.
l. q. i. p. Hieronymū. Nam multa sunt sup-
ficie contra sacra scripturā expresse/ quæ ta-
men sunt catholica. et eorū opposita hereti-
ca. Notum enī est ecclesiā approbasse om-
nia dicta sanctorū. sed non vt superficialiter
sonāt. nec in omni sensu quē faciūt. ¶ Ul-
timus defectus est q̄ nō distinguitis inter
causam totalē et causam partialem sicut di-
cit auctor de causis p̄positione prima et cō-
mentator ibidē. Nam lex concupiscētie p̄pa-
gantū non est causa totalis vt peccatum
originale sit in carne vel in anima p̄pagate
prolis. Nec sequit hoc est p̄pagatum fm le-
gem concupiscētie. ergo in peccato origina-
li. Unde non sequit formaliter. tres pueri
sunt in camino ignis. ergo patiunt ab igne
ergo nec sequit formaliter. A propagat in
igne concupiscētie ergo patitur originale.
licet sequat de lege cōmuni. Maria autez
fuit concepta de lege priuata spiritus san-
cti que prima cōcepta fuit hodie sancta in
suis originalibꝫ principijs fm Anselmū.
Hodie concepta est stella celi. hodie conce-
pta est palma virginū hodie concepta est
ianua celozū. ¶ Igitur triplex conceptio
marie videtur hodie celebranda. Nam ho-
die fuit concepta vt in suo originali prin-
cipio. Nec sequitur ibi affuit libido pro-
pagantū. ergo peccatū in prole propaga-
tur vt supra. Secūdo fuit concepta in car-
ne mūdissima. Tertio in creatione et infu-
sione anime. Et d̄ istis hodie celebratur fe-
stum. Nec sequit. Nō fuit hodie illa vel il-
la cōceptio. ergo non debet hodie celebrari
nam ecclesia de p̄suetudine habz anticipa-
re vel postponere festa ex certis causis et rō-
nabilibꝫ. alias nō posset rationabiliter ce-

lebrari in die lune cum cadit in dominicā
q̄d est falsum. Item alias nunq̄ celebran-
da esset octaua in qua cantat hodie sicut i
die. Item tunc nō esset hodie celebrauduz
festum cōceptionis p̄ sanctificatione. quia
quo tempore fuit sanctificata ignorat vt
dicit sanct⁹ thomas tertia pte sūme. ¶ Et
sic inquit theologia. patet q̄ rationes v̄re
nō sunt insolubiles. ¶ Tunc rex de solio
suo pulit litis sniam in hec verba Ansel-
mi in epistola cōceptionis virginis. Eru-
bescant omnes insensati. qui tantū diem.
tanta mysteria ac sacramēta. tenebris igno-
rantie excecati/ ideo respuunt celebrare/ q̄
viri et mulieris copulatio. in virginis cō-
ceptione p̄sistit. Nō enī est verus amator vir-
ginis. qui respuit colere diē sue cōceptionis
Nec Anselm⁹. Cui⁹ virginis veros amatores
nos facere dignet dñs n̄r Iesus dei patris
et ipsius virginis marie vnicus filius. qui
cum eodem deo patre. et spiritu sancto vi-
uit et regnat in secula seculozū Amen.

Berno de sancto

Bernardo editus a magistro Jobāne de
geron cancell. parisiē.

Halcite me floribꝫ. stipate me
malis. quia amore languet.
Scriptū ē in epitaphio sp̄s
si et sp̄se q̄d ad exercitiū diu-
ni amoris p̄positū est. et ab il-
lo cui⁹ nūc sermonē habituri sum⁹ diuini
verbis expositū. q̄d et nūc legit ecclia i lau-
dez singularis sp̄se xpi virginis gloriose
Lan. ij. c. ¶ Si nō capit amoris v̄ba fri-
gidū peccat⁹ vt scriptura loq̄t (amorose bern)
Si te eodē teste liguagū amoris n̄ amās
nō intelligit pl⁹ q̄ latin⁹ barbarū. q̄ pacto
spes erit d̄ algido. imo gelato pectore meo
q̄ amoris vnq̄ flāmantia v̄ba depromat.
q̄ eloquiū ei⁹ sit ignitū vehementer/ q̄ ver-
bū instar helie vt facula ardeat. Necessari-
us ē igit ignis ille amoris quē dñs misit i
terrā volens vehementer accēdi. Necessari⁹
dixerim tū vobis ad capiēdū verba amo-
ris. tū p̄cipue mihi ad illa capiēdū simul et
loquendū. ¶ Te v̄o beatissimū bern. esse
vnū ex p̄sortio ignitoꝝ illoꝝ spirituzū q̄s
seraphin scriptura noiat ego pia fide tenēs
obsecro iā et obsecro p̄ amorē tuū. q̄tin⁹ sū-
pro calculo ardēt de altari illi⁹ cui⁹ ignis
est in syon. et caminus in hierusalem/ qui
est non cupidus falsus/ sed verus dilectōis

Sermo factus de sancto

deus et ignis consumens est: tu labia mea tamquam gressus purges. Tu insuper pectora nostra omnia succedas ad amorem illum quo te olim lauguisse et arsisse feliciter te ducente infra docuimus. Exorabimus simul amatricem illam tuam et amatam deam. que quidem decantat. Ego mater pulchre dilectionis. Qui supplices presentam illud angelicum Ave gratia ple. etc. **Fulcite me floribus.** stipate me malis quia amore languet. Uxor ista viri patris et fratres vox amatis est. Amantis non qualiscumque amantis. sed eius quem vulgus loquitur. qui amat per amorem qui philocapius est. Cum vero inter anime passionem nulla vehementior sit quam amor (ut ab experientia sumpsit Cicero) nulla insuper violentior. nulla rapacior: et que minus sinat animam esse sui iuris (Nam est extasim faciens ut ait Dionysius. iij. de di. no) sicut amorem perversum et improbum nullum crimen excedit in vitio. sic amor casto et bono nulla virtus equat in precio. Alioquin quomodo statuisset egregius doctor Augustinus. et aduerso duos amores bonum et malum esse quasi si totidem precipuos conditores et rectores duarum ciuitatum. vnius diuine. alteri diabolice. nisi quia amor bonum inter virtutes et malus inter vicia principantur. Proinde vterque amor sua actione feruida languere hic quos possidet cogit. quasi aliter et aliter sicut amor hereticus manifestat in malo. et vox nostri thematis in bono. Cum autem aia sancta sponsa dei loquitur Fulcite me floribus stipate me malis quia amore languet. **Et quidem** de amore perverso erit scilicet pars nostri sermonis huius. si hora et vestra expectatio tulerit et hoc sub voce querula et lugubri christianitatis/languore suum in membris pessimorum ex hoc amore/deploratis. Primam vero partem sibi vendicabit vox amorosissimi et deo amatissimi Bernardi: tum ad sui laudem. tum ad nostri edificationem. **Intro** duces itaque persona eius iam beata atque secura. tanquam ipsum de amore suo in hoc mundo loquentem audiamus. Ita enim recere meditatius sum doctrinam de amore/quatuor iocundior esset ad audiendum. facilius ad credendum. maiestate sua dignior. et inuidie habens minus ad imitandum. Quis enim sibi congruentem amoris magistrum usurpauerit. cuius facta omnia et scripta/scintille sunt quedam ignee amoris: Auertite igitur paulisper metes a me et ipsum Bernardum non me loqui putate.

Fulcite me floribus castorum desideriorum: o beati amorosi omnes spiritus Stipate me malis odoriferis/pulcrarum ordinarumque operationum. quia amore languet. Ecce aia mea dum aduena ego sum in terra peregrinationis mee/circuibar et querebar quem amaret. Neque enim absque amore diu vivere omnino poterat. Cuius stimulis. nescio quibus iam ab ineunte etate configebatur. Cuius igne carpebatur. ut in has gemebunda suspiraret voces Fulcite me etc. Obruhi anime mee coram in prospectu per portas sensuum. Celum et terram et mare et omnia que in eis sunt pulchra et speciosa valde. Pulchritudo in formis corporum. et ordine congruo partium. cum quadam coloris et lucis suavitate. pulchritudo in numeris sonoris et canoris. pulchritudo in tangibilibus. pulchritudo in gustabilibus. pulchritudo in odoriferis. que omnia convenienti proportionem suam intra mentem alliciunt. Et dixit aie mee. ecce hec sunt amor tuus. Fulci te his floribus. stipate te his malis. **Et** ne vltra plaxeris quia amore languet. **Quid** refugis quid faciem obducis? Refugiebat enim (bene sensi) aspuebaturque monitus meos/cum his omnibus que induxerant intus ad eam per corporis mei sensus. Ipsa nimirum doctrinam alteri amoris susceperat. adhuc fere a carnalibus ab ancilla tua deus noster matrem mea. in gremio ecclesie sancte tue et a spiritu sancto tuo. Qualis hec doctrina erat? erat fides catholica. que mox ut excreuit. mox ut gressus figere potuit. duxit aiam meam ad fontem purissimum et serenum sancte tue ecclesie in qua peritus ut vidit aia mea se et faciem suam velut in speculo quodam mundissimo/ipsa repente sagittata est iaculis suaviter ardentibus diuine pulchritudinis dignitatis honestatis atque dilectionis. instar narcisci. de quo poetes fabulant. Ex illo/delere statuit aia mea a corde suo omnem pulchritudinem rerum gestarum. Omnem cepit amorem alterum a tuo/dedignari. Lepit tedere quotidianarum harum formarum. hanc enim tantam de propria dignitate decore et nobilitate presumpserat fiduciam: Tam superba de amore (ut vulgi vox est) facta erat: ita ut nullum nisi omnipotentissimum sapientissimum ditissimum et pulcherrimum super omnia amare dignaretur. magna sed bona superbia. **Quid** mihi et tibi ait o homo quid mihi et tibi/ad pulchritudines istas rerum materialium: Quid ad amorem earum quas equum nobiscum in facultate sua bruta habent: Esto

pulcra sint omnia. Esto speciosa et amena et digna diligi. Quantum supereminet pulcritudo et decor illius qui fecit omnia? Si in vestigio. Si in ymbra. Si in nutu quodam et odore/hec violentia inest ut se amari tanta importunitate tantaque rapacitate compellant/ubi tamen aculei graues sunt/ubi plus aloes quam mellis habet. Holi mirari se res ipsa a qua profluunt hec omnia/sua vi me trahit et dignitate me allicit. In cuius amore tanta delectatio est. et cuius conuictus non habet amaritudinem sed leticiam et gaudium. Iste est deus meus. cuius vulnerata charitate ego sum. sibi me elegit. me totam habebat. sibi me dedit. **U**terum quod diu. heu tandem aberit. Et quousque. usque quo vociferabor vim patiens et non exaudiet. Quero eum misera nec inuenio. vulnerauit me et abiit. Adiuro vos filie hierusalem ut si inueneritis dilectum meum/annuncietis ei quia amore languo. Et ita vere elanguit anima dum hoc modo assidue suspirat ad deum suum. Eratque languor fortissimus. adeo ut macrescerem et marcescerem totus displicebat quicquid agebam. que quid videbam in seculo. **E**t aio ego ad animam meam. Certe anima mea adhuc rudis es in amore nec satis erudita. propterea forte non venit ad te dilectus tuus. **U**is introeamus scholam aliquam que doceat nos modum quo amandus est amicus tuus/deus noster. Nam quod sine modo est. placere quomodo potest. Quod si ad res alias uiliores/ars addit et proficit. quanto minus rei huic diuinitissime et qua sola optime uiuimus existimandum est artem non desisse. Annuuit ipsa. Venit ergo non tam gressu corporis quam studio sedule inuestigationis/ad scholas varias. interrogavi de qualibet. Nunquid non ars amoris doceret in ea. Respondi sum accepi a singulis uoce confusa et rauca. Docemus amorem. Sed in ueritate comperi dum pergerem ultra querere. quod non erat amor ille. ut est amor dei nostri. amor castus quem querebat anima mea. In schola una docebant homines amare. in illa uoluptate. in alia mundana aliqua uanitate. Quinetiam schola illa que uidebat honestius instituta/schola literatoria. schola scientiarum variarum. referebat ad cognitionem omnia. nihil ad amorem. Docebant illic sedulo adulescentes et senes. cum iunioribus de rebus querere. disputare. libros euoluere. ue-

rum a falso acute discernere. In his totum mergebatur intellectus. sed affectus peculiaris erat. peculiaris sine affectione. peculiaris ualde. et exul in terra deserta inuia et inaquosa. In terra falsitatis a malicia habitantium passionum in ea. In loco horrores et uaste solitudinis. extra terminos conuersationis illius de qua dicitur est. **H**ostra conuersatio in celis. **U**lico retorsit pedes ego Bernardus ab his scholis. et aggrauata est ualde anima mea studiis eorum. eo quod ita affectum suum uel deprauabant. uel intolerabili proorsus uanitate aridissimum relinquebant. Et dehinc ex impropectore altum trahens suspirium. Filii inquit hominum usquequo graui corde ut quid sine affectione de affectibus iudicatis. ut quid loquimini sedule de dilectione sed non idiomate dilectionis/dum careris dilectione illa/pro qua si dederit homo omnem substantiam suam/quasi pro nihilo despiciet eam. quanquam ubi docet illa. Docetur dico non lingua propria affectuum. ubi reperitur. Quis eius mihi scholam ostendet. Fulcite queso me floribus. castorum eloquiorum uos quicumque potestis. et potestis soli qui amatis. **S**tipate me malis ordinate charitatis quod amore languo. **S**ic lametabatur anima mea. sic languabat turgida amore/querens scholam/quo uenientius eam in arte bene amandi et amore seruandi pariter et agendi redderet instituta. **T**um e celo intonuit dominus uoce grati ad aures suas introitus ut religionis scholam peterem. Credo quod magis ad inflammationem affectus quam eruditionem solam intellectus religio statuta est si recte manet instituta. In qua rursus ab initio collocatur securius feruor amoris nouit quam in solitudine. ne tenera aduoca anima/offendat in illud maledictum. ue soli. quia cuius ceciderit non habet subleuantem. Parauit confestim animum. gerebam circiter uicesimum secundum annum. Anno domini. **D**c. xij. Et a constitutione domus Listerij. xvi. dum cum socijs amplius triginta religionis schole me subdidit. **S**ed quili religioni et quo fine. Religioni inopi austeri regulari. non quales heu multas intueor corruptiores quam seculum. Corruptiores in comestationibus. in lasciuia morum. in effreni cuiuslibet discipline regularis abiectioe. ubi fere nihil de religione preter nomen fictitium aut preter uerbum. et nescio quam forsitan cantica. nihil deuotionis plurimum redit et uexationis habetia. Porro finis me sol-

fuit amor dei. vt in me genit⁹ a gratia dei/
cito nasceret. et natus fieret viuax fortis et
feruidus. omnia potenter exuperans sua/
uisq; et sapiens. Nam religionē profitens
si quicq; aliud intendit/ aut cibū gloriā
vel opes quas sibi negabat seculū/ quidni
successus turpes habeant/ ea que tam sedo
initiatā sunt principio. Sed ad me redeo
Hoc vt religionis scholā introgressus
sum/ suscepit me in primis vt mos habet
locus nouitiorū. in quo cōuersatus aliq;
diu/ gradū proficientiū ascendi. Nemo ei
repente fit summus. Tandem promouen
te deo de virtute in virtute/ ad pfectiones
assumptus sum. Primo velut animalis.
Secundo vt rationalis. Tertio vt spiritua
lis. fm tres status studentis ad amorē dei.
quos transcripsi p epistolaz ad fratres de
monte dei. **C**onformiter etiam ad tres
diuini amoris gradus. quos notauit libel
lus meus de diligendo deū editus. Prim⁹
locus est schola discipline et contritionis.
Alter schola sanctimonie et meditationis.
Tertius est schola solitudinis intime et cō
templationis. In primo verus amorosus
languet amore. dehinc moritur amore. de
mum tertio viuunt amore. **Q**uoniā par
turitio amoris fit cū dolore languido. hoc
est in rixa passionū. Dehinc post eius par
turitionē mortificationis possessionib;. moritur
vetus homo. sicut in parturitione Benia
minā Rachel. Tertio tandem amor natus
adolefcit et crescit. et ex illo anima viuunt euz
apostolo dicente *Viuo ego iam non ego.*
viuit vero in me xps. **I**n primo bellum
In scdo inducie. In tertio pax. Nihilomi
nus dum vita mortalis agit in amore hec
omnia pmixtim insunt. bellū. inducie. pax
rursus bellū. rursus inducie. pax vicissim.
Nam confusa sunt hec omnia spes metus
meror. gaudiū. vix hora vel dimidia fit in
celo silentiū. **I**n hunc modum sub alia
metaphora exardescit et crescit ignis diuini
amoris. Torret primo vehemēter cum
multo fumo carnaliū desiderioz. et flāma
non nisi rara raprim emicat. dehinc flāma
rapacior exurgit et uoluta fumo fantasma
tum. licet ad postremum velut in carbone
suo nitet. tranquillū ardet depuratus ab
omni fumositate tum passionū. tum fan
tasmatū. **H**oc vero ferreū et trāquillū di
lectionis incendiū. priusq; attingeret aīa
mea/ priusq; amorē conceptuz enixa esset.

quib; nō ego languorib; extenuatus sum
quib; nō veratus dolorib;. Quoties ego
ad sanctos sanctasq; homies. quoties ad
patres et fratres meos simul in xpo degen
tes/ querulis vocib; planxi Fulcite me flo
rib; sanctaz orationū vestraz. stipate me
malis exemploz vestroz quia amore lan
gueo. **C**ognitus est nimis mos ei⁹. imo
more veterano vult hec infelix et suadet.
quid dico suadet/ vt agit/ vt prostituat des
corem suū. hec virguncula mea. hec adole
scuntula aīa mea. Attrahit videlicet corru
ptozes sordidissimos improbilissimosq; p
dones animaz incautaz. **N**ūquid nō ocu
lus predo nequā qui depdatus erat aīam
Hieremie/ Tactus preterea et gustus et lin
gua et aures/ heu q; violenti sunt seducto
res. Apprehēdit quilibet palliū aīe mee et
subdole blandies Dormi inquit mecum.
Reclamat aīa mea ore synderesis in quo nō
inuētus dolus. sed nec inueniri pōt. Relu
ctatur manib; pscientie Seorsum vos ex
clamat. abite hinc in malā horā vestrā fal
lacissimi deceptozes. **N**escitis forte qualis
ego sum. Ego ne talis meipam sub vestra
libidine pstitendā turpiter exponā. Ego
ne ludibriū vobis ero risus et opprobriū?
Nō est ita cōsiliū. alias querite si quas in
ueneritis q; vestris credat male suasias blan
dicijs Ego vos respuo despicio et cōspuo
phi de vob. Ita aīa mea ad illecebras car
nis. **E**go aut Bernardus/ ad meipsum
frequētius istud inculcā. Bernarde ad
quid venisti? Ad quid venisti Bernarde?
Nimirū tu venisti ad amoris casti scholā/
in qua docearis amare deuz ex toto corde
ex tota aīa et ex tota fortitudine. Nihil er
go tibi cū carne. rixas eius perfer viriliter.
Silebit tandē. et si nunc grauer molestia
sit atq; cū oblectamēto obsequet tibi. **S**z
quid? Non tantūmō timores intus et rixe
sed foris pugne. **N**otū est quāta me impu
dentia bis mulieres infelices nudū aggress
se sunt. q; vt clamaui latrōes et socios exci
taui. Altera vice/ vetulā hāc carnē meā/ qz
ex visu mulierule stimulabat me acri⁹ solis
to. ego demersi collo ten⁹ i aquā algidā vs
q; dū misere ad mortē obtorpuit. **T**alis
b⁹ aculeis i sui pturitōe exagitat⁹ amor me
us/ sepi⁹ i febiles erupit eiular⁹ vagitusq;
Et ego multū flēs et amorē meū quasi la
chrymis iam balneās loquor cū apostolo
D infelix ego homo quis me liberabit de

corpore mortis huius gratia dei per ipsum christum dominum nostrum Scio enim quod aliter continens esse non possit nisi deus det. dat autem exercens se et querens tibi. propterea Fulcite me floribus orationum vestrarum o sancti sancteque omnes stipate me malis spiritualium charismatum quia amore langueo. **T**alis fuit statim meus in schola partitionis. qua in re si nihil modo patior in gloria. copatior tamen tibi o quisquis es generosus adolescens bone indolis. quisquis egregius et castus / arte bene amandi novitius adhuc addiscis Didici ex his que passus sum pugnare tamen sed fortiter age precor. Precor hanc veterem sordidam carnem tuam animosus evince Ego meipsum tibi prebeo in exemplum victorie. spemque corone Tu me sequere. tu expro crede. credis hinc. pacatissimum afferet nisi victus sede succubas. Alioquin in glumiseria torqueberis a certissimo pruritu / etiam in senio / dum a male suavis danabilibusque utillationibus ab illecebris fouere sanareque te putabis. **T**erum super omnia te moneo preclare adolescens et repentes iterum. iterumque monebo. caue tibi a consortio nequam adolescentium. vel virorum cuius ratio. sciens quoniam corrumpit bonos mores / confabulationes pessime. quanto magis attentiones operationesque. O mores. o scelera imo o mores. o scelera sceleratissima quoniam niam societas illa formidanda est de contagione pessima. quam naturali federe ac institutione mutuo decebat esse castam atque securam agente hec corruptela bestiali eorum quos omnipotens nature deus / si non respiciat male perdet. iuste quidem quia et ipsi quoniam nequam phadissime perdunt quos servare instituereque debuerat sic fidei sue traditos velut angelice puritatis iuenculos. Verum tu adolescens inclite / has pestes monstrificas / non minus effugito / quam fame tue / quam castitatis tue / imo quam vite tue / certissimos hostes. Quod si vim parauerint obnitere reclama palateloquere palam ostendito veterinosam hanc beluam ignibus persequenda. clama mecum. latrones latrones. **D**enique in omni tua afflictione dum amore castum et diuinum parturris. ocium pecul absit. Ocia si te. Sit quoque refugium ad lectiones. ad ieiunium. ad orationes. Non enim vincit hoc demonium / nisi in ieiunio et oratione. Dic in hac parturitione tua dic deo et omnibus eius et intimis precordiis anime tue Fulcite me floribus castimonie. stipate me malis puritatis san-

cte quod amore langueo. **T**ali languore torquebar. tali pompa rubebar pariendo amore dei iam conceptum. Quidni igitur languore hunc feruidum / mors si aliqua sequeretur. Qualis mors? mors alterutris ex hoc amore duplici. mors amoris aut carnalis aut spiritualis. Sed dicamus melius quod carnalem spiritualis amor strauit. calcavit et animavit. De quo vere dictum est Fortis ut mors dilectio. Perpendo quomodo enecata est in me dilectio et delectatio quelibet corporalis. quando ad cibum ibam sicut ad tormentum. quando sagimine concreto incaute operposito / versus diu sum. per buryro. Quando subinde ad ipsa luxurie blandimenta / ego versus la recordatione percutiebar horrore / abominans ea tanquam saniam putrem fetidamque. **E** mortua igitur veterana carne mea felici morte. que vitam non abstulit sed mutavit quatinus renouaret sicut aquile iuuentus. Amorem dei pridem conceptum enixa est anima mea / obstetricate penitentia cum suis sodalibus. Successit in secunda schola / meditatio sedula famulatrix. que nato amori / lacrimis ac gerule fungere officio. Est itaque meditatio fortis vehemens atque perseverans meditationis attentio ad aliquid inuestigandum. Nonne fortis ac vehemens attentio que potest mel fugere de petra. oleumque de saxo durissimo ad amoris sui nutrimentum. imo ad raptum facit. Est autem raptus vehemens occupatio virtutis superioris cum totali cessatione virtutum inferiorum aut saltem cum debilitatione notabili. In hac meditatione iuxta alterum typum exarsit descit ignis diuini amoris / propheta dicente. In meditatione mea exardescit ignis. Hoc fit valido fletu assidue considerationis. stringente et vnierte virtute tota ignis habet. quatinus ex materia iam preparata et quasi desiccata ab humore grosso carnalitate / flamma purior crucipat et emicet. **H**ec meditatio nonne mihi satis ab adolescentia familiaris extitit quam frequenter ea que corporeos sensus circumstant / me perlebat vel ignorare vel presus negligere. Testudo et fenestra celle nouicorum. et lacus lausane. et cella mea et alia multa fide hinc faciunt quorum mihi consideratio nulla erit. **H**ic mihi solitudo placens hic interquere et fagos magistros et doctores meos / gratior et crebrior illa conuersatio mea illic ea omnia que fomentum prestant amori diuino / colligebam. fugebam. dirigebam. aut iam collecta renouens ruminabam. quorum

Sermo factus de sancto

odorē postmodū dedi scriptisq; reliqui
p̄sertim sup cantica. ⁊ in meditationibus.
F Ego quippe mecū ipse et ad deum nūc
hoc nunc illo modo meditans fabulabar.
Quis ego sum dñe? Quis rex vniuerse
creature vt digneris te amari a me? Quid
dico digneris. cū tu ipse terribiliter iubeas
vt amem te. ⁊ minaris eternas miseras si
nō amauero te? Te quē amare fructus sū/
mus est. sūma nobilitas. suauitas incom/
prehensibilis est. iocundissimaq; dulcedo
Iubeas vt diligam te. Diligā te igit domi/
ne fortitudo mea. diligā nō q; amore meo
egeas. sed quia idipm vis ⁊ iubes. fiat qđ
vis. fiat qđ mandas. exurge domine in p̄/
cepto qđ mandasti. diligat te quicqđ i me
est. tota virtus mea. totū cor meū. tota ani/
ma mea. desideret teipm qui totus es desi/
derabilis. amem te totū. cui me totū nec se
mel debeo. Nam debeo quia nihil eram ⁊
fecisti me. debeo quia perieram ⁊ reforma/
sti me. millefies mortē meruerant peccata
mea. sed debeo millefies ⁊ amplius. q; mīa
tua magna est super me. ⁊ eruiisti millefies
animam ex inferno inferiori. etiaz anima
mea tepida et euomi digna. aīa arida ni/
mis in amore dei tui. anima ingrata bene/
ficijs eius. Appello te. respōde mihi. si qđ/
piam amore tuo sic arderet/ vt omnia lar/
giret tibi gratis nōne diligeres euz? Quid
si vltra omnia sua donaret ⁊ seipm. nec so/
lum donaret/ sed insup pro te redimēdo a
morte/ mortē ipse durissimā vltro pferret.
nō adeo obduruisti/ vt posses talē sic amā/
tem redamare. Atvero deus tuus ille talis
est. qui nō pusilla aliqua bona/ sed hoc ce/
lum hanc terrā ⁊ hoc mare ⁊ omnia que in
eis sunt/ tibi cōtulit. sed ⁊ pprio filio suo n̄
pepercit inquit apostolus su⁹. sed pro no/
bis omnib; tradidit illū. quāto magis nō
omnia etiā nobis cum ipō donauit? **A**t
respondebit fortassis tua vel ingratitudo
vel auaricia. non mihi soli in quies ista do/
nata sunt. p̄terea nō sunt amoris erga me
singularis indicium. Falleris anima mea.
sciueris quia tibi multo copiosius benefi/
cium collatū est. Itaq; sūge tibi vnice hoc
celum ⁊ hanc terrā datas esse. deū insup
pro te sola redimēda carnē ⁊ mortem susce/
pisse. nūquid solitariuz hoc munus grāde
malles esse q̄ cum multis? Nūquid homi/
nū omniū parentū ⁊ affiniū. nūquid etiaz
angeloꝝ cōsortio/ velles nō gaudere? Nū/
quid eligeres munerū tuoꝝ nullos eē par/
ticipes? Nō ita sapi anima mea/ vt hoc sa/
pis. Cur ergo nō diligis diligentē te/ ⁊ ta/
lem ⁊ taliter diligentē. qui amari se ⁊ iubet
auctoritate ⁊ rogat caritate. aduersitate co/
git. allicet prosperitate? Cui vox illa con/
gruit/ si ad puruz reducatur. dies noctesq;
me ames. ne deseris. me somnes. me expe/
ctes. de me cogites. me speres. de me oble/
ctes. mecuz tua sis. meus fac sis postremo
animus quando ego tuus. **T**alia olim
plura mecū meditabar vt columba. Hunc
ad vos mihi exhortationis sermo est/ qui
inter p̄ficientes computandi estis. ad vos
quos edomita iam carne quātum satis est
ad meditandoꝝ conuenit satagere. Totis
conatum neruis ad amorem dei nutrien/
dum augendum p̄ficiendūq;. Non vos
abducatur oro vel ignauia et vecordia vel
amor solius illustrandi intellectus. q; ne/
glectus sit affectus. quem sicut maxime re/
spicit virtus ⁊ meritum/ ita p̄cipue colē/
dus est. **A**tvero dicetis. nos certe ad stu/
dendum positi sumus. nos ad scripturas.
intelligendūq;. hec est nostra vocatio. Hoc
nec ego nec reprobo fratres. nihilominus
testimoniuz perhibebo vobis quale posi/
tum est in epistola mea ad fratres de mon/
te dei/ q; scripturas sacras nullus vnq; ple/
ne intelligit qui non affectus scribentium
induerit. Et quales affectus? virtutū qua/
rum regina ⁊ mater ipse est. Deniq; fm mē/
suram dilectionis/ con sequitur magnitu/
do reuelationis diuinorum p̄ceptorum.
Holo mihi credideritis nisi hoc insinuet
deus ipse dilectionis. dum apostolos di/
git amicos. quia omnia quecumq; audiui
inquit a patre meo/ nota feci vobis. Nimi/
rum a natura sp̄atū est q; secreta nostra oc/
cultamus hostib; amicis reuelamus. Su/
per inimicos meos prudentē me fecisti in/
quit ille cui incerta ⁊ occulta sapientie sue
deus manifestauerat. Lausam subdit me/
ditationē ⁊ amorē diuinōꝝ p̄ceptorum.
Quis p̄terea negauerit qn amare sit
quoddā sentire quia amor insup quedam
sp̄ialis existat p̄ceptio? Sentire vero co/
gnoscere est non minus q̄ videre. Et sepe
tanto ampli⁹ ⁊ certi⁹/ quāto tactus ⁊ gust⁹
ab obiectis suis perceptioꝝ ac iocūdiori
actualitate mouent. Nonne mellis dulce/
do ⁊ ignis caliditas ⁊ odorū suauitas/ me/
lius gustu tactu ⁊ olfactu/ q̄ visu dinoscūf

Non aliter anima suum gustum habet suum tactum olfactum insup/ ex amore. Rursus si beatitudo hec deberetur mundis cordeq ip si deum videbunt. et hec mundicia nullo pacto melius/nunquam sincerius et efficacius fit quam per successionis amoroze depuratiua actio/nem/ ut maiorem amorem amplior/ consequatur cognitio necesse est. Porro ubi amor ubi oculus. ubi vero oculus ubi intentio. et ubi intenderis ingenium valet. quare ad vehementiorem amorem/ valentior effulgebit cognitio. Deinde virtus unita/ fortior est se ipsa dispersa. Erit ergo virtus cognoscitiua/ quanto in se collectior/ tanto fortior. Nihil autem plus quam amor unitiorem habet operatur. Plura sunt in hac sententia. nam quis nesciat et hac calefactione forti/ igne lucente erumpere. Ita ex amore cognitio generatur. Dicitis preterea fortassis amorem vos habere dei quantum sufficit ad preceptum. Vellem etiam nos habere quantum sufficit ad perfectum et perfectum. quoniam in via dei non progredi/ regredi est et magna plane iam imperfectio est/ et proprium serui pigri/ nolle niti esse perfectum. Certez caute obsecro. dum mens/ manet arida a pinguedine spiritus. dum suauitate diuini amoris destituta languescit/ ne tandem ipsa redeat ad consolatiunculam quaedam fedas et carnales indignas se. Verum quippe est/ animam absque consolatioue diu stare non posse. quod si desit consolatio spiritualis que gustata desipit omnis caro et quam solus prestat amor dei/ quis facile non agnoscat quam puo lapsu et lubrico/ delectatio carnalis obrepere time da est. Quis non extimescat illam apostoli exprobrationem. Cum spiritu ceperitis carne consummini. Profecto absque amore dei feruido/ num quid tuto venient sollicitate et misere huius obliuio vite. quoniam male vincitur delectatio carnalis/ delectatione sicut carnali. sed aliter potius. Solus amor dei/ clauus est qui clauum amoris impuri debet retinere. Et o fratres si vel tenuiter et in rapto quodam gustare donaret et videre/ quam suauis est dominus si fas esset exclamare et affectu probato et expro/ sentiendo cum propheta. Quemadmodum quidam ex vobis preterea. quam magna multitudo dulcedinis tue domine quam abscondisti timentibus te. Cederet affirmo ariditatis istius in affectu/ cum eruditione quantumlibet intellectu. proderet animam tandem languisse. eam fuisse sicut terram sine aqua deo. sine aqua sapientia hoc est sapide sapore/ ose scie. Puderet et postremo prima non dum litteram alphabeti buius scie aff

fectualis didicisse Itaque liberet exclamare cum vno ex magnis scrutatoribus/ sed non absque affectione. Sero te amavi pulcritudine/ et antiqua et noua Sero te amavi. **D** si liberaliori dono/ vehementiori que exercitio/ datum esset a morem vestrum extendere/ ad illum quem tertio loco nominauimus amoris gradum/ ad amorem extaticum. et qui ad supermentales rapit excessus. perfecto iam vos cum regina saba non haberetis/ ultra spiritum per magnitudinem vel deuotionis vel ecultationis vel admirationis. Nam amor/ dum per contemplationis obsequium in tertia schola/ buculisq trementi/ robur accepit. assumit. iungit et unit animam/ tanquam sponsam/ deo suo sponso. ut sint iam non duo sed unum spiritus. Et tamen verius est anima in deo quem amat/ quam in corpore quod animat. nam ubi verius conseruatur. Ita anima que prius appellabatur turtur et coluba. per gemitu et meditatione/ que vocatur amica et filia. per subarratione et adoptione/ iam dicitur sponsa introducta in cubiculum regis ad fruendum cupitis amplexibus. Illuc ipsa concipit et fit verbigena. gignit itaque verbum obubrante sibi virtute altissimi. et in virginali vtero superioris portuuncule mentis sue/ que nominatur vel scintilla seu apex rationis vel ipsa synderesis. cuius integritas violari nec in demonibus potuit a deo iugiter virgo perseuerat. Perget aliquis querere quid est verbum gigni ab anima. Accipite sicut olim respondi quod sola hoc docet experientia non doctrina. unctio non lectio. Visus huiusmodi absconditum que est agnoscere. Gustata et vide. primum gustare post videre. Ego igitur vos omnes in amore ammonitos velim ut ad hunc gradum nitamini ambulantes de schola contritionis et penitentiae. in schola meditationis et sanctimonie et tandem in schola solitudinis ite time flagitates crebro deum et sanctos sanctasque omnes per verba anime hoc amore vulnerate. Fulcite me floribus. stipate me malis. quia amore langueo. **H**ec tamen dicta sunt reuerendi patris et viri doctissimi de amore bono/ faciente citatem dei in nobis. et huiusmodi sub persona amorosi nostri deuoti Bernardi. tunc ad commonitionem nostram. tunc ad sui preconiuz **D** Ebebat subinde per altera christiana nitate introducere de suo languore reluentem quem furor filioz/ non tamen amantem quam amantem seu demeritum/ suscitauit ad augetque. Vereor tamen ne post verba et gustum suauissimi amoris **RR**

D

3

Sermo de sancto

vos tam insuavis materie cōturbaret acerbitas. Querculis quippe verbis / quid op⁹ est. vbi tantus factorū itrepitus / tātus fragor auditur / cōclamāte xpianitate tota qz amore langueo? Amore quidem seuo et p⁹ verso in membris suis. cuius amoris ad p⁹ cedētem tanta est q̄sta esse pōt disparilitas

Primus vnit diuisos. iste conuictissios diuidit. primus nō querit q̄ sua sunt. Iste etiā aliā diripit. vtrūqz cōmitat cōtritiō et meditatio. Sed cōtritiō infelicitas h̄c infelicit cōtritiō in v̄ijs istius. meditatio q̄qz iniquitatis in cubili suo. q̄ astare facit oī vie nō bone et maliciā nō odire. Ac pinde nō in cōtemplatiōem cadit hec meditatio. sed tota in cōfusione versat. horredo scismate qd xpianitatē lacerauit.

Amor iste ad se ipm qm hoies seipos amātes vt sine federe sint / cōe est. qui qm ad seipm cōtrahitur se vel alios quō dilaret? Un̄ p̄trea ire p̄tētiōes rixē animositates cōtamelie. vnd cōsuetudines babilonice noli q̄rere causā alterā p̄trea amorem sui. Sed accendit dominantibz aut passionibz / quid mali deesse quid adesse boni spabit?

Adde qz amor sui qz meditari nescit legem dei. sed vel nūmi vil cereris et bachi et veneris. null⁹ ad hec mala pellenda p̄t exitus. cōuoluāt se re oia tenebris. multi quoqz. qz nec p̄tiam nec alioz vocē intelligunt in hoc negocio turbido z ceco luctuosissimi scismaticis / tu multianimū iūijs agūt. hostes a domesticis nō secernūt z qd deuenire solet pugnātibz i tenebris Cuius rei p̄bet argumētū / epla q̄ dām grandis nup edita. q̄ tota p̄bris. tota cōtumelijs scater. tota viciōsissimo p̄ors⁹ cōfutatiōis genere cōfundit

Nūc igitur inter hec negocioz pōdera inter amoris huius vincula / speres amori dei / speres cōtēplationi locū esse. speres qz recogitent cum deuoto Bera. illi qui tales sunt / dies anti quos z annos eternos in mēte hēant. Propterea desolata ē ois terra. qz nemo est q̄ recogitet corde.

Postremo heu malozum oim cumulus / iā maloz semina iacta sūt Et hinc verendū est / ne seges infelicissima heresum radicatus pullulet z ineuulsibili ter occupet agros ecclesie. vt ipa iure nunc obsecret. Fulcite me floribz sacroz eloqui orum nō deflozatorum. Stipate me malis solidaz ordinatarūqz assertionū. q̄a amore lāgueo.

Et ne q̄siueritis qd lāguet Caput languet. pectus languet. ventrē lā

guet. quid partes enumero. a planta pedis vsqz ad verticem vix ē i eo sanitas. Et q̄qz pessima sunt q̄ patiūt. deteriora t̄m nisi miser reatur et alto spōsus et amator suus ex parte uesco.

Verum omittamus tallā. forsan digit⁹ deest hic. et necesse est vt veniāt scā dala. Propterea saluberrimū est cōsiliū vt saluet vnusquisqz aiām suā. Et vt pauli sper ad priora redeam⁹. amor dei ille / est q̄ nos saluare pōt. q̄ nos in oibz cōsolari pōt

Beat⁹ Bern. rei hui⁹ manifestū est argumētū. qui a ncedēs amore hoc vallatus / inter media scismata securus incessit. Sed p̄fecto rara est nūctalis auis i terris. pauci ad modū qui amorē istū dei / ad tale robur p̄duxerunt.

Cōsideranti aut mibi in ea q̄ p accidens et velut ab extrinseco inuenerint sanctū n̄m / ad amorem istū capescenduz.

Reperio illa esse quatuor inter cetera. que sunt / m̄ris deuotio. apra cōplexio. debita educatione. et solitudinis affectio.

Drem scimus ex legēda erga liberos suos miro religionis affectu fuisse deditā Et p peccato m̄ris restituit filio bonū. Eccl. ij. q̄sto am̄plius p merito? Et hic sūmo doctrinā moralē qz p̄dicatores ad pp̄m / maxime debent ammonere m̄res vt liberos suos a puero p se nutriāt et instituāt ad religionis amorem z cultum. qm t̄pibz n̄ris p̄chdolor horribilis est defect⁹ in regimie infantium et pueroz.

Nā quasi cū ipso lacte bibūt saniam oim pctōz verbis et exēplis. Et rctōres scholarū debēt similiter eis esse. p m̄ris bus exēplo apli. i. ad Theb. ij. Debet eē maxima sollicitudo apud eos vt sui pueri bonis moribz adoznent. qz si nō curāt (q̄d om̄e flagitiū superat) si eos deprauāt / ipsi tot moribz digni sūt. q̄t eoz scholarēs moribz depererūt.

Scōm iuuamē fuit apra cōplexio. nā et delicata erat. et suauitate q̄ dā mollis z pia. Et primo habuit q̄ cēt meditatiuus. ac pinde p̄t minorēz immerisionem aie in corpore ad raptus et extases apra. Ex scōo habuit faciliōrē deuotionem et cōpūctiōem. sicut econtra de corde duro dicit qz male rē. qz diabolicā obstinatiōem imitatur. Ex ista radice dicit sexus femineus deuotus

Tertium debita educatio a matre. dehinc in religiōis austeritate. Cōstat enī qz abstinētia z sobrietas / p̄parant aiām ad spūalia facilius cōtemplanda. exēplo triū pueroz.

Quartū iuuamē fuit solitudinis affectio. Itaqz credi nō pōt. q̄stū

k

nocent cōfabulationes inter hoīes dñi etiā nociue nō putauit. Hinc dictū est q̄ amici sunt fures tps. Prīmū autē arguēntam mētis cōposite est posse in vno loco cōsistere et secū morari. vt Bern. ante eū Senec. docuerūt. ¶ Deniq; dici pōt oīa ista quattuor inuicē de p̄ accidens Bernardū vt p̄ pheta et miraculoz esset opator. inter que ego scipua illa deputo / q̄ egit in cōuersione illoz q̄ etiā cōuerti toto nisi fugiebant. ¶ Sed hora finē flagitat. et nos flagitemus vt finē beatū obtinere sic languendo hic p̄ amorem diuinū possimus / q̄ in futuro se cura tranquillitate in illo collocemur. p̄stā te dño nostro Jesu christo.

Sermo factus parisijs p̄ eūdem doctorem in die sancti Ludouici francorū regis.

Considerate lilia agri quō crescunt Math. vi. Lu. xij. et i euāgelio bodierno. ¶ Ad irrigandū dñi lilia candida p̄ioz et castoz studioz in agro mentis nr̄e / q̄tenus de q̄ in clementū tps / cōuertamus aciē nostre cōsideratiōis ad illud liliū cōuallū ex q̄ idē xp̄us pd̄it q̄ est flos et pascitur inter lilia. Postulemus vt a torrēte fluentoz serene gracie / illabatur in nos trames aquarū salutarū. purificans viuificans et fecundans sterilitatem aīe nostre. Qd̄ vt fiat nequaquā mittendū est salutiferū illud aue. qd̄ aue (si veterū narrationi credit) olim litteris aureis inscriptū fuisse reptū est in lilijs / ab ore cuiusdā sepulci / miraculoso ortu germinantib; qd̄ p̄terea allatū est desup p̄ os angeli / cū et nos illud pia deuotiōe recolamus discētes. Aue gratia plena etc. ¶ Considerate etc. R. P. et doctissimi / ac sapiētes viri / cōsiderāt mibi qd̄ nūc de ip̄a cōsideratiōe loquēdū est. tū ad cōmonitiōm nostrā. tū ad gloriosissimi regis nostri Ludouici p̄coniū. dignū duxi ip̄am cōsideratiōis vtilitatem nō meis sed beati Bernardi verbis exprimere. Cui nanq; alteri magis assentire q̄ illi cōueniet. q̄ supra multos hac virtute pollebat. et a q̄ sup hac re nō mediocris liber edidit est. Sit ergo. xv. p̄. de cōsideratiōe ad Eugeniū papā. Et primū qd̄ ip̄ sum fontē suū. i. mentē de q̄ orit / pacificat consilio. deind̄ regit affectus. dirigit actus. corrigit excessus. cōponit mores vitam honestat et ornat. Postremo diuinarum pari

ter et humanoz rerū sciām cōfert. Et post multa hmōi / cōsequenter ostendit quo pacto ip̄a cōsideratiō / mater est quattuor virtutum cardinaliū. Deinde nr̄em cōsideratiōem circa que et qualia debeam⁹ exercere salubri p̄fundaq; declaratiōe p̄tractat. ¶ Hinc videte queso q̄ latam nobis mīstrat loquēdi materiā thema nostrū qd̄ p̄mittitur / cōsiderate. Restrictius autē tradī. videtur / dñi dictū nō est solū cōsiderate. sed cōsiderate lilia agri quō crescūt. Placet autē vt sermo noster hoc mō loquēdi euangelico coartetur de cōsideratiōe lilioz agri quō crescūt. si tū vnā prius de ip̄a cōsideratiōe cōsideratiōem eliciuero ad laudem regis nostri. ¶ Est autē ista cōsideratiō serenissimus Rex ludouic⁹ plurimū suo tpe re cōsideratiuus fuit. Hoc ita vel sentire vel dicere / certa me rō cōpellit. Pollebat qd̄ rex noster ceteris p̄tutib; cū aut sint cōnepe veluti sorores germane in chorea p̄cerima. versis mutuo vultib; et ip̄a cōsideratiō nō solū virtus est. sed directrix aurigaz virtutū qua sublata virtus quelibet vitū est. p̄cipua ē cōsideratiō. ¶ P̄terea nonne p̄fatur ecclesia regem nostrū dignescere q̄ principatū fuisse? Aeminē vero magis q̄ ip̄m principē decet cōsideratiō. que singularis quedā est mater prudētie. Nec est phi snia. ix. politi. Hoc in omni arte p̄ficale est animaduertere. nam a rectorib; et architectis in omni arte si cōsideratiōem tollis / quid in reliq; sit vtilitatis nescit. ¶ Pulchram subinde et p̄posito cōgruam narratiōem infert Macrobi⁹ in saturnalijs: sub hac quidē snia. qz verba nō tenco. Fuit in theatro spectaculo rome vnus histrio vel minus qui p̄ gestus (vt solebat) studebat et fingere et rep̄tare p̄sonam principis. Exclamauit alter histrio ip̄m deficere a p̄prietate rep̄tatoris. Appellat igitur a populo vt istius errorē corrigeret. Paruit. Constituit se quoq; velut hoīem meditabūdū et vebementer cōsideratiuū. signans et hoc nihil magis decere principē q̄ q̄ esset cōsideratiuus. Et videte si nō eādē sniam in sacris litteris cōsideramus Ille rex salomon p̄dicauit dicēs. Prouerb. ix. Rex qui sedet in solio iudicij. Intelligite. nō in mēsa. nō in comessatiōibus et cubilibus. neq; discurrens euagatiōe perulanti dissipat oē malū intuitu suo. Et quid intuitus regis hic aliud dat intelligi / q̄ acutam agendoz